

משום דעד עכשיו נענש האב כשחטא הבן בשביל שלא חנכו, וכלבוש פי' איפכא, דעד עתה הבן נענש בעון האב, ולשני הפירושים לכאורה קשה למה אין מברכים גם על בת כשנעשית בת מצוה, שהרי גם אותה היה חייב לחנכה ונענש אם חטאה, וגם היא נענשת בעון אביה (עיין להלן) וצ"ע.

(ג) ביו"ד סי' רמ"ו סעי' כ"ו כתב הרמ"א וז"ל, כשמסיים מסכתא מצוה לשמוח ולעשות סעודה ונקראת סעודת מצוה עכ"ל, וכתב הש"ך שם בס"ק כ"ז בשם שו"ת מהר"ם מינץ סי' קי"ט, שאפילו אבל על אביו או על אמו תוך י"ב חודש יכול לסעוד שם, ובסי' שצ"א סעי' ב' כתב הרמ"א שהמנהג הוא שלא לאכול בשום סעודה בעולם כל י"ב חודש, והדגול מרבבה שם ציין להש"ך הנ"ל דלאו דוקא שום סעודה בעולם, כי סעודת סיום מסכתא שרי, והוסיף הדגול מרבבה וז"ל, בסעודת בר מצוה משמע בים של שלמה בפרק מרובה שדינו כסיום מסכתא אם הוא ביום שנעשה בר מצוה, או שהנער דורש, הרי שסעודת בר מצוה הוא כזה סעודת מצוה שאפילו אבל תוך י"ב חודש יכול להשתתף בו, והמג"א בסי' רכ"ה סק"ד כתב וז"ל, כתב בי"ח בליקוטים סי' כ"ט שמצוה על האדם לעשות סעודה ביום שנעשה בנו בר מצוה כיום שנכנס לחופה, וכתב ע"ז המחצית השקל וז"ל, וראיה לזה מדאמרין בב"ק דף פז. ובקדושין דף לא. א"ר יוסף (שהיה סגי נהור) השתא דשמענא דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, מאן דאמר אין הלכה כרבי יהודה (דס"ל שסומא פטור מכל המצוות) עבידנא ימא טבא לרבנן וכו' ע"ש, וקשה א"כ למה אין עושים סעודה לבת מצוה ג"כ וצ"ע.

(ד) בשנת תשט"ז בי"א שבט כתב הגרמ"פ באגרות משה ח"א סי' ק"ד תשובה בענין בת מצוה וז"ל שם, בדבר ענין

החפצים להנהיג איזה סדר ושמחה בבנות כשנעשו בנות מצוה, הנה אין לעשות זה בביהכנ"ס בשום אופן, אף לא בלילה כי ביהכנ"ס אינו מקום לעשות דברי רשות, "והצרעמאניע של בת מצוה רק דברי רשות והבל בעלמא" כ"ש "שהמקור בא מהרעפארמער וקאנסערוואטיווער", ורק אם רוצה האב לעשות איזה שמחה בביתו רשאי אבל אין בזה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק שמחה של יום הולדת בעלמא וכו', ואף בבית ודאי היה יותר טוב למנוע אף שליכא איסור וכו' עכ"ל, וקשה כנ"ל מה בין בן ובת, הא שרים כל שבת השומר שבת הבן עם הבת לקל ירצו כמנחה על מחבת, וזמר זה חיברו רבינו ברוך ב"ר שמואל ממגנצא, מחכמי אשכנז, ומבעלי התוספות, תלמידו המובהק של רבינו אליעזר ממין בעל ספר יראים, וחתם שמו בראשי החרוזים ב'רוך ר'וכב ו'אשרי כ'ל ח'מדת ז'כור ק'ודש, ואם נרצה להשי"ת שמירת שבת של בת כמנחה על מחבת למה יום שנכנס לעול מצות הוי רק "צערע מאניע", ודבר רשות, והבל, ולמה רק הרעפארמער והקאנסערוואטיווער הנהיגו לשמוח ביום זה, ולמה אין שום ענין וסמך להחשיב זה לדבר מצוה וסעודת מצוה ואף בבית יותר טוב למונעו וצ"ע.

(ה) שמעתי שמרן רי"ז הלוי זצוק"ל לא היה מריח בשמים בהבדלה, ושמעתי עוד שגם עוד גדולי ישראל נוהגים כן על אף שמפורש בשו"ע או"ח סי' רצ"ז סעי' א' שמברכים על הבשמים בהבדלה, ושמעתי כמה טעמים לזה, או לפי מש"כ המחבר שם בסעי' ה' שמי שאינו מריח אינו מברך על הבשמים, ונסתפק הגרי"ז מהו השיעור בזה, או שסביל תמיד מהצטננות ובספר הלכות קטנות בח"ב סי' קפ"ג הי"ד בכה"ח סי' רצ"ז ס"ק ל"ד, כתוב שהמצונן שאינו מריח לא יברך על

בשמים, או שהיה ספק עצי או עשבי, ובכלל
הרי כתב המחבר שם שאין צורך לחזור
אחריהם, ושמעתי ששאלו את חתנו הגרי"מ
פיינשטיין זצ"ל על זה, והשיב בכזה הלשון,
"על מו"ח אומרים שהיו לו פחדים בדקדוק
ההלכה, אבל דודי הגאון בעל אגרות משה הרי
היה שליו ורגוע, ועשה כל מעשיו בדקדוק בלי
"נערווין", והרי גם הוא לא היה מברך על
בשמים בהבדלה, וע"כ שהוא דבר ברור ולא
"עניינים ונערווין", ולפי עדותו הרי דברי
הגרמ"פ הם הלכה ברורה בלי ענינים שאסור
לעשות בת מצוה, וקשה כנ"ל מהו מקור
האיסור וצ"ע.

ו) ולא רק האג"מ ס"ל כן, דמצינו עוד הרבה
פוסקים שכתבו כוותיה, וזה יצא
ראשונה, הבן איש חי בפרשת ראה אות י"ז
בא"ד כתב וז"ל, גם הבת כיום שתכנס בחיוב
מצות **"אע"פ שלא נהגו לעשות לה**
סעודה", עכ"ז תהיה שמחה אותו היום,
ותלבש בגדי שבת, ואם יש לאל ידה תלבש
בגד חדש ותברך שהחיינו, ותכוין גם על
כניסתה בעול מצות עכ"ל, הרי שלא נהגו
לעשות לה סעודה, וע"ע שו"ת זקן אהרן ח"א
סי' ז', ודברי ישראל ח"ב ליקוטי תשובות, סי'
ז', באר משה ח"א סי' י', ציצ"א ח"ה סי' ל"ג,
ועוד, ועל כולם צ"ע כנ"ל מה נשתנה הבת
ומהבן וצ"ע.

ז) עצם נוסח הברכה שפטרני מעונשו של זה
צ"ב לדעת הלבוש, דתינה לדעת
המג"א דער עכשיו נענש האב כי לא חניך בנו,
א"ש שנפטר האב מעונשיו, אבל להלבוש שעד
עתה נענש הבן בעון האב הול"ל ברוך שפיטר
בני מעונשי וצ"ע"ג.

ולפני שנתרץ כל זה נחזק קצת את הקושיות,
ראשית כל מש"כ הרמ"א שגם בבן אין
לברך בשם ומלכות, בדרכי משה ביאר כי לא

מצינו ברכה זו בש"ס, ומסתמא כוונת הרמ"א
הוא למש"כ הרא"ש בפ"ח בכורות בהל' פדיון
בכור סי' א' בענין ברכת אשר קידש עובר
במעו אמו שכל ברכה שלא מוזכר במשנה
בתוספתא או בגמרא אין לברך, וסוגיא זו
נוגעת גם לברכת אשר צג בבתולה, עיין מעדני
יו"ט על הרא"ש שם שהק' דבכתובות סי' ט"ו
כתב הרא"ש דמברכים וע"ע באה"ע סי' ס"ג
בדרישה אות ב', ובר"ת בספר הישר סי' תרי"ט
לענין ברכת להדליק נר של שבת, וע"ע חיי
אדם כלל ס"ה סעי' נ', וקש"ע סי' ס"א סעי'
ז', לענין ברכת מקדש שמו ברכים, וברכת
בורא נפשות בא"י חי העולמים, וכן ברכת
הנותן ליעף כח, ובמודים דרבנן בא"י קל
ההודאות ואכמ"ל.

מה שכתבנו שגם הבת נענשת בעון אביה
מבואר בכתובות דף ת:., דרב חייא בר
אבא שכיב ליה ינוקא וכו', פתח ואמר וירא ה'
וינאף מכעס בניו ובנותיו, דור שאבות מנאצים
להקב"ה כועס על בניהם **"ובנותיהם"** ומתים
כשהם קטנים, ובשבת דף לב: בעון נדרים בניו
ובנותיו מתים ע"ש, ור' יהודה הנשיא אומר
בעון ביטול תורה, וכן הוא בכתובות דף עב.
ע"ש, ובענין חיוב האב לחנך את בתו עיין
שו"ת ודרשת וחקרת חלק שלישי סי' נ"ג
באו"ח שהארכנו בזה בס"ד.

ובעת נבא אל התירוץ, ונתחיל עם דברי
האג"מ בתשובה שניה משנת תשי"ט
באו"ח ח"ב סי' צ"ז, שכתב שהחילוק בין בן
לבית הוא דאין ניכר חילוק בבית למעשה במה
שנעשית גדולה יותר מקטנותה, ולא דמי לבן
שניכר טובא, שמעתה מצרפין אותו לכל דבר
דבעי מנין עשרה, ומנין שלשה, ועל ידיעה
בעלמא כשלא ניכר למעשה אין עושין סעודה
ושמחה, אף שבעצם יש אותה שמחה ממש,
ולעומת שאר הפוסקים דיבר בקדשו באמירה
רכה מאד כמו שנבאר.